Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/quattuorhiccompr00barb

¶ Quattuor hic compreſſa opuſcula.

Diſcordantie ſanctorum doctorum. { Hieronymi. Auguſtini.

Sibyllaruz de Chriſto vaticinia: cuz appropriatis ſingularum figuris.

Varia Iudeorum ꝛ gentilium de Chriſto teſtimonia.

Centones Probe Falconie de vtriuſqꝫ teſtamenti hyſtoriis ex carminibus uirgilii ſelecti: cum annotatione locorum ex quibus deſumpti ſunt: a diuo Hieronymo Comprobate.

Uo luminaria magna Quæ deus fecit ideſt duos ſacroſanctæ eccleſiæ doctores egregios. Euſebiũ uidelicet Hierony. & Aureliũ Augu. (quos deus elegit: ut pcũctis aliis ſcripturarum explanatione preeſſent) in multis diſſentire uidentur. Volui ego eorum dicta colligere: ut diuerſas uariaſq; opiniones quadam ſub breuitate percipias.

¶ Primo diſcordãt in obſeruatione legaliũ: ut refert ſanctus Thomas ſup quarto ſen. diſt. ii. arti. v. queſtiũcula. iii. Nã Auguſti. tenet Petrũ culpabilẽ. & a Paulo iure reprehẽſum: ad Gala. ii. Hiero. uero aſſerit petrũ nõ peccaſſe: ſed diſpenſatione uſum: ſimiliter & diſpẽſatiue a Paulo redargutũ. Et hoc Hiero. aſſerit in ep'la ad Augu. quæ incipit. Tres ſimul

¶ Secũdo in eo diſſentiũt: quoniã Hierony. ad Marcellã de quin (epiſtolas. q; queſtionibus in ſolutione tertie q̃ſtionis ſcribens tradit ſanctos qui in fine mũdi uiui inueniẽtur: nõ morituros. Verũtamen uiuos aſſumẽdos. Augu. aũt. xx. de ciui. dei oẽs tũc morituros affirmat: de quo ſcribit' ſanctus Thomas ſuper quarto ſent. diſt. xliii. arti. iiii. quo in loco ſanctus Tho. Sancto Augu. fauet: ſed diſt. xlvii. q. ii. arti. iii. addidit ad. Augu. opi. docens ſanctos non in aere: ſed igne morituros.

¶ Tertio diſcordãt. Nã Augu. xviii. de ciui. dei. c. xlii. tenet interp̃tationẽ ſeptuaginta fuiſſe factã ſeorſum a quolibet ſine mutua collocutione: ſed ope ſp̃ũſſancti miraculoſo factũ: ut in nullo penitus diſcordarẽt: ut eſſet tanq̃ unius ſcriptoris interp̃tatio una. Hiero: uero ſcribit nõ ſic factũ eſſe ſed q; ſingulis ſabbatis cõuenerint ipſi ſeptuaginta: & ex multis unã cõflauerint & mẽdacio aſcribit primam opinionem: uelut patet in. ii. prologo Biblie: qui incipit. Deſiderii mei. Sententie tamen' Auguſtini fauet Iſidorus. vi. ethimo]. c. iiii. Et Hugo quarto didaſcolon. c. v.

¶ Quarto diſcordãt: quoniã Hiero. tenet: nõ oẽs pſalmos editos a Dauid & hoc in quodã' prologo ſuper pſalteriũ: qui tamẽ prologus cõmuniter in modernis bibliis non habetur. Sed Augu. ti. xvii. de ciui. dei. c. xiiii. contrarium aſſerit: inniſus euãgelicis teſtimoniis. Cui aſſentit gl. ordi. in proemio pſalterii. Et Hugo in q̃rto

¶ Quinto diſcõueniũt. Nam Hiero. ĩ Chronica poſt Euſebiũ (didaſcolõ. c. iii. tradit: ut' quidam ſcribit. Cõſtanti. magnũ fuiſſe hereticum: & baptizatũ Nicomediæ ab Euſebio arriano. Auguſti. uero. v. de ciui. dei. c. xxv. ponit eũ ueri dei cultorem: & adducit eũ in exẽplum amicoꝝ dei: quibus tamẽ temporalia proſpere ſuccedũt. Cuius ſententiã magis ſequi uidentur alii doctores: ut Iſidorus in Chronica ſua: & liber geſtoꝝ ſancti Silueſtri: a quo ponitur baptizatus Romæ. Et factus deinde pſecutor arrianorum. Similiter & Martynus in Cronica ſua: qui ad idem alios ſcriptores ut Ambroſium: Gregorium: & Chriſoſtomum inducit.

¶ Sexto. Quoniam Hierony. ſuper Mattheũ dicit hunc uerſum pſalmi. In omnem terrã exiuit ſonus eorũ &c. Et illud chriſti Matthei. xxvi. predicabitur euangeliũ hoc in uniuerſo mũdo: eſſe completũ per Apoſtolos. Augu. tamẽ in epiſtola ad Eſichiũ: prope finem dicit hoc nõdũ eſſe cõpletum. Cui aſſentit Origenes ſuper Mattheũ. Et etiam magis cõſonat huic ſententiæ textus euangelicus: quia

Chriſtus

Chriſtus ſubiunxit. Et tunc ueniet conſummatio: que tamen nondum apparuit Licet cum Hieronymo concordet Chriſoſtomus ſuper Mattheum.

❧ Septimo. Quia Hieronymus ſup epiſtolá ad Tytũ paulo poſt pricipiũ arguit angelos p multa ſecula ante mũdũ uiſibilẽ extitiſſe: & deo ſuiuiſſe loquẽs ſm opinionẽ græcorũ. Auguſti. tamẽ ſup Gene. dicit: ꝙ ſimul cũ cœlo empyreo ſint creati. Cui cõſentit Damaſce. Et Thomas. i. pte. q. lxi. arti. iii. Hierony. autẽ cõſẽtit Ambroſius primo exameron. ❧ Octauo diſcordát ná Hierony. in cõſolatiõe ad egrotũ paulo poſt principiũ uocat Salomonem beatiſſimũ: ſanctiſſimũ & illuſtrẽ. Sed Augu. xvii. de ciui. dei. c. xx. dicit illũ bonis initiis malos adhibuiſſe exitus: & plus obfuiſſe illi ſecũdas res: q̃ pfuiſſe ſapiẽtiam. Cuius ſẽtẽtiæ magis fauere uidetur textus Bibliæ: ubi dicitur: porro Salomon cum eſſet ſenex: deprauatum eſt cor eius per mulieres. iii. Regũ capi. xi. Nec apparet de penitentia eius: cũ idola que propter mulieres erexerat: non ipſe ſed poſt eum Aſa deleuit. iii. Regum. capi. xv. Quamuis etiam Hieronymus in epiſtola ad Vitalem: dicat circa medium ipſum cum Achaza domino receſſiſſe: & de amabili domino factus eſt amator mulierũ.

❧ Nono. Nam Hierony. in plogo libri ſapientiæ uidetur (ſequendo hebreos) dicere: ꝙ liber ſapiẽtiæ nõ ſit editus a Salomone: ſed Philone: & ꝙ iter ſcripturas ſacras nõ deberet cõputari: ſecũdũ hebreos. Augu. tamẽ tertio retractationũ: oſtẽdit ſe quãdoq; tenuiſſe ꝙ fuerit editus a Ieſu ſyrac: quod ibi retractat. Et licet nõ exprimat a quo ſit editus: tamẽ i doctrina xpiana ipm enumerat iter libros ſacros.

❧ Decimo. Quoniá Augu. xv. de ci. dei. c. xiiii. tenet ſeptuaginta nõ ſolũ interpretationis: ſed etiam prophetiæ dono preditos: & ꝙ diuerſitas inter eos & alios codices: nõ mẽdoſitas putãda eſt: ſed ubi nõ eſt ſcriptoris error: aliqd eos diuino ſpiritu nõ interpretãtiũ more ſed pphetãtiũ libertate aliter dicere uoluiſſe credẽdũ eſt. Hiero. tamẽ uidetur irridere in plogo ſup Geneſim. Et tamẽ i plogo libri hebraycaꝝ q̃ſtionũ tenet: ſeptuagĩta myſtica quæq; i ſcripturis ſãctis pdere noluiſſe.

❧ Vndecimo: quia Hierony. in libro hebraycarũ quæſtionũ dicit: ꝙ deus ante quã cœlũ & terrá faceret: paradiſum ante cõdiderat: ppter illud quod dicitur in Geneſi: plãtauerat deus paradiſũ a pricipio. Augu. tamẽ octauo ſup Geneſim ad litterã exponit a pricipio. i. tertio die. Cui cõſẽtit Nicolaus de lyra: & alii expoſitores. Nec ratio bñ capit: ꝙ cũ padiſus terreſtris ſit ſub cœlo qđ ante cœlũ factus ſit.

❧ Duodecimo: quoniá Augu. in lib. de cõcor. euangeliſtarũ aſſerit totá negationem Petri factam fuiſſe in atrio Anne. Et quæ dicta ſunt inde poſt miſſum Ieſum ad Cayphám: recapitulando dicta eſſe. Hierony. autem ſuper Mattheum uidetur uelle: ꝙ Petrus i atrio Cayphæ negauit. Cui Beda in Luã cõſẽtire uidetur.

❧ Tertiodecimo. Nam Hierony. ſup illud Abachuc. i. Mundi ſunt oculi tui &c. negat ſingulos angelos prepoſitos ſingulis corporalibus creaturis. Augu. uero libro. lxxxiii. quæſtionum: tenet ꝙ ſic. Cui conſentiũt Origenes & Damaſcenus. Vide etiam Thomam prima parte. q. capi. x. arti. i.

❧ Quartodecimo: quoniá Hierony. ſup illud Ione. Tollite me & mittite in mare: dicit ꝙ licet ppria perire manu: ubi caſtitas periclitatur. Augu. autẽ primo de ci. dei ca. . x. cõtrariũ affirmat. Cui aſſentit Thomas ſecũda ſecũde. q. lxiii. arti. v.

¶ Quintodecimo: quia Hiero. ad oceanũ inquit ꝙ bigamia non cõtrahitur ex duabus uxoribus: ſi una fuerit habita ante baptiſmũ. Augu. uero ĩ epiſtola ad Tytũ cõtrariũ tenet: Cui cõcordat ſanctus Thomas ſup. 4. ſen. diſt. xxvii. q. iii. arti. ii.

¶ Sexto decimo diſcordãt: quoniam Hiero. in epiſtola ad Paulinum: reprobat a poetis de Chriſto quicq̃ eſſe predictum. Sed Aug. xviii. de ciui. dei ca. xlvii. contrarium ſentit. Franciſcus Petrarcha in epiſtola que incipit. Furorem Bocatius libro. xiiii. ca. viii. de Genealogia deorum. Cicero in oratione pro Aulo Licinio archiapoeta: fatentur poetas diuino afflatos ſpiritu. Item & Plato in phedone. Inſuper & Lactantius de philoſophis libro. vi. ca. viii. Demum Gregori. in prefatione moralium ait. Chriſtum iudeorum & gentilium uocibus ꝓphetari: qui pro utrorumque ſalute uenerat: ꝙ autem in hac parte: & ultima diſcordãtia: uerior ſit Augu. ſentẽtia q̃ Hie. multis auctoritatibus cõprobabo. Adducã quid de xp̃o gẽtiles ſenſerit: q̃d de ipſius fide & fidei: q̃buſdã articulis. Quid de ĩdiuidua trinitate & attributis diuinis. Et eccleſiæ non nullis ſacramentis dixerũt. Nã eccleſiæ ſacramẽta (ut ſanctus Tho. in ſuis quolibetis ait) fidei q̃dã ꝓteſtationes ſunt. Inſup quid Proba falconia opinata ſit in centone quem ex Virgilii carminibus collegit: & xp̃i geſtis appropriauit. Quid etiam preſtãtes iudei: chriſti coetanei de ipſo dixerũt.

¶ Sãctus igitur Tho. aquinas ꝑa ꝑe. q. ii. arti. vii. ĩ ſolutiõe ad tertiũ dicit: ꝙ multi gẽtiliũ ꝑ myſteriũ angelorũ ſalutẽ adepti ſunt. Vt & Dyoniſius. ix. c. celeſti. Ier. fatetur. Eã ob rẽ de xp̃o ſaltẽ ĩplicitã quandã fidẽ habuerũt. Nã multis gẽtiliũ de xp̃o facta fuit reuelatio: ut patet ꝑ ea q̃ ipſi ꝑdixerũt. Iob nãq; xix. dicitur. Scio ꝙ redẽptor meus uiuit &c. Inuenitur quoq; (ut ſcribit Singisbertus in romanorum hyſtoriis) ꝙ tẽpore Cõſtãtini auguſti & Hierene matris eius: inuẽtum fuit ſepulchrũ quodã: in quo iacebat hõ habẽs aureã laminã ĩ pectore: in qua ſcriptũ erat. Xp̃s naſcetur ex uirgine. Et credo in eũ. O ſol ſub Hierene & cõſtãtini tẽporibus: iterũ me uidebis. Habuerũt ergo quidã gẽtiles fidẽ ĩplicitã in diuina ꝓuidẽtia: credẽtes deũ eſſe liberatorẽ hominũ ſecũdũ modos ſibi deo placitos. Et ſecundũ ꝙ aliquibus ueritatem cognoſcẽtibus ipſe reuelaſſet. Hæc ſanctus Thomas aquinas refert in libro quem ſupra nominauimus.

¶ Capitum index.

De ſibyllarũ noĩe & origine	Caput. i.	De ſibylla Tyburtina.	Caput. xii.
De numero ſibyllarum.	Caput. ii.	De ſibylla aggrippa.	Caput. xiii.
De ſibylla Perſica.	Caput. iii.	De ſibylla Erythrea	Caput. xiiii.
De ſibylla Libica.	Caput. iiii.	De uaticinio ſibylle Erithree	Caput. xv
De ſibylla Delphica.	Caput. v.	Vigintiſeptem ſibylle carmina &c.	
De ſibylla Chimica.	Caput. vi.	Caput.	XVI.
De ſibylla ſamia.	Caput. vii.	Explicatur myſterium &c.	Caput. xvii.
De ſibylla Cumana.	Caput. viii.	Quid diui Aug. & Hiero.	Caput. xviii
De ſibylla Helleſpontica	Caput. ix.	Vaticinia ſibyl. Eythree &c.	Caput. xix
De ſibylla Phrigia.	Caput. x.	Vnde precedentia uaticinia beatus auguſtinus deſumpſerit.	
De ſibylla Europea.	Caput. xi.		Caput. xx

Sibylla nomen eſt non propriũ mulieris: ſed officii: ſic dicta: ꝗ diuina conſilia noſſet: Aeoles enim σιους deos uocant. Βουλη uero grece conſilium dicitur uel ſententia: ex quibus hoc nomem compoſitum eſt. Vnde ſibylla dicta quaſi theobulin quia ſibyllas dei ſentẽtiarum uaticinatrices mulieres antiqui dixerũt: hinc ſibyllini libri dicti ſunt quos romani ſumma religione: atq; obſeruantia cuſtodiebãt: & ad eos quaſi ad oraculum: quindecim uiri adire ſolebant: quum dii immortales publice erant conſulendi.

¶ Horum autem inuentio talis memoratur fuiſſe. Anus hoſpita atq; incognita. Tarquinũ ſuperbum regẽ adiit: nouem libros ferens quos eſſe dicebat diuina oracula: eos dixit uelle uenũdare: petito a rege precio. Trecẽtos philippeos aureos poſtulauit. Riſit rex quaſi anus etate deſiperet. Tũ illa foculo corã rege cum igni appoſito tris libros ex nouẽ deuſſit. Rurſuſq; regẽ an reliquos ſex eodẽ precio emere uellet interrogauit. Id rex multo deriſit magis dixitq; anũ iã proculdubio delirare Mulier ibidem ſtatim tris alios libros exuſſit: atq; idipſum denuo placide rogauit: ut tris reliquos eodẽ illo precio emeret. Tarquinus ore iã ſerio attẽtiore aĩo factus: conſtãtiã mulieris haud negligẽdã putauit: & tris reliquos libros: nihilo minori p̃cio: ꝗ qđ pro oĩbus fuerat a p̃cipio petitũ mercatus ẽ. Mulier a rege digreſſa: poſtea nuſq̃ loci uiſa conſtitit. Propter qđ ſibylla exiſtimata eſt: libriq; ipſi in ſacrariũ conditi Sibyllini appellati: quorum poſtea numerus adeo actus eſt: capitolio refecto: ꝗ ex omnibus ciuitatibus & italicis & grecis p̃cipueq;: Erithreis coacti allatiq; ſunt romam: cuiuſcunq; ſibille nomine fuerunt. Sibyllas autem ueteres uocabant mulieres Entheas: hoc eſt quarum pectus deum recepiſſent. Virgi. Magnam cui mentem: animumq; delius inſpirat uates.

¶ DE NVMERO SIBYLLARVM. CAPVT.II.

Varro in libris rerum diuinaruz quos ad C. cæſarem põtificem maximum ſcripſit: decem fuiſſe ſibyllas cõmemorat: eaſq; omnes enumerauit ſub auctoribus qui de ſingulis ſcriptitarunt. Prima de perſis fuit: cuius mentionẽ fecit Nicanor: qui res geſtas Alexandri macedonis ſcripſit. Secũda libyca: cuius meminit Euripides in lamie ꝓlogo. Tertia delphica de q̃ loquutus eſt Chryſippus in eo libro quẽ de diuinatione cõpoſuit. Quarta Cumea: quã in libro belli punici: piſo in annalibus nominauit. Quinta Erythrea: quã quidã proprio nomine Eriphylã uocãt & in babylone ortã: hãc Apollodorus Erythreus ſuã affirmat eſſe ciuẽ: eãq; graiis iliõ petẽtibus uaticinatã: & perituram eſſe troiã: & Homerum mẽdacia eſſe ſcriptuꝝ. Sexta Samia: de qua ſcribit Eratoſthe-

nes in antiquis annalibus ſamioꝝ reperiſſe ſcriptum. Septima Cumana nomine Amalthea: que ab aliis Erophile uel Demophile nominatur. Eam que nouem libros ſupraſcriptos Tarquinio regi attulit. Octaua eleſpontica in agro Troiano nata Vico Marineſſo circa oppidum Gergitheum: quam ſcripſit Heraclides ponticus: Solonis & Cyri fuiſſe temporibus. Nona Phrigia: que uaticinata eſt Ancyre. Decima Tyburs que & Tyburtina dicta ē: nomine Albimea: que Tyburi ut dea colitur iuxta ripam Anienis. Cuius in gurgite: memorant ſimulacrum eius inuētum fuiſſe tenens librum in manu.

Caput. iiii.

Sibylla perſica. Quo tempore fuit nō inuenimus. Eam tamen aurea ueſte indutam & candido uelo coopertam inceſſiſſe legimus. Que de chriſto hec prenunciauit: panibus ſimul quinqꝫ: & duobus piſcibus: hominum milia in heremo quinqꝫ ſatiabit: & reliquas tollens duodecim cophinos impleuit in ſpem multorum. Alio quoque in loco ſic ait. Ecce beſtia conculcaberis & gignetur dominus in orbē terrarum: & gremium uirginis erit ſalus gentium: & pedes eius inualitudine hominum: & inuiſibile uerbum palpabitur.

Huius ſibylle mentionem facit Nicanor: qui res geſtas Alexandri Macedonis ſcripſit.

Virgine matre ſatus: pandore ſidebit aſello.

Iucundus princeps: unus qui ferre ſalutem
Rite queat lapſis: tamen illis forte diebus
Multi multa ferent immenſi fata laboris
Solo ſed ſatis eſt oracula prodere uerbo
Ille deus caſta naſcetur uirgine magnus

Sequitur Schema.

Sibylla perſica

Caput.iiii.

SIbylla libica. Quo tempore floruerit non ſatis conſtat: eam tamē haud multum iuuenem uaticinatam fuiſſe legimus. Ornata ſerto uiridi ex floribus in capite: ueſtita palio honeſto. Ita de chriſto ſuum uaticinium protulit dicens. Ecce ueniet dies: & iluminabit dominus condenſa tenebrarum: & nexus ſynagoge ſoluetur: & deſinent labia hominnm cum uiderint regem uiuentium & tenebit illum in gremio uirgo domina gentium: & regnabit in miſericordia: & uterus matris eius erit ſtatera cunctorum: inde in manus iniquas ueniet & dabunt Deo alapas manibus inceſtis miſerabilis & ignominioſus erit miſerabilibuſqꝫ ſpem prebebit.
Huius ſibylle meminit Euripedes in lamie prologo.

ECce dies venient quo eternus tempore princeps.

Irradians ſata leta: uiris ſua crimina tollet.
Lumine clareſcet cuius ſynagoga recenti.
Sordida qui ſolus reſerabit labra reorum.
Aequus erit cunctis: gremio rex membra reclinet.
Regine mundi: ſanctus: per ſecula: uiuus

Sequitur Imago.

¶Sibilla libica

SIbylla Delphica vates inſigniſſima: in templo Delphici Apollinis nata ⁊ ⁊ ante Troiana bella vaticinata ⁊ multo in p̄cio fuit. Que inter cetera a ſancto ſpiritu edocta multis carminibus: ſeriem omnem incarnationem verbi dei: peroptime deſcripſit. Eius quoqꝫ verbi vitam omnem: ⁊ miracula: Proditionemqꝫ: capturam: illuſiones: ac deniqꝫ turpiſſimam morteꝫ: preterea ⁊ reſurrectionem: ac eius aſcenſioneꝫ: ita perlucide ſcripſit: vt Hyſtoriam magis dictitaſſe: quā venturos actus viſa ſit. Unde ferunt eam hec pauca dixiſſe. ſ. ipſum tuum cognoſce dominum: qui vere dei filius eſt. Et alibi: naſcetur propheta abſqꝫ matris coitu: ex virgine eius. De qua Criſippus locutus eſt: ī eo libro quē de diuinatione compoſuit.

NOn tarde veniet: tacita ſed mente tenendum.

Hoc opus: hoc memori ſemper qui corde reponet
huius pertentant cor gaudia magna prophete
Eximii: qui uirginea conceptus ab aluo
Prodibit: ſine contactu maris: omnia uincit
hoc nature opera: at fecit qui cuncta gubernat

Sibylla delphica.

Sibilla chimeria in Italia nata: alias
Chimica: veſtita celeſtina veſte deaur
ta capillis per ſcapulas ſparſis: ⁊ iuuenis (d
q̃ ennius) ſic ait. In pꝛĩa facie virginis aſcẽdi
puella pulchꝛa facie pꝛolixa capillis: ſedens
ſuper ſedem ſtratam: nutrit puerum: danꝫ e
ad comedendum ius pꝛopꝛium: ideſt: lac d
celo miſſum.

A teneris annis: facie pꝛeſignis ho-
noꝛe.
Militie eterne regem ſacra virgo cibabit
Lacte ſuo per quem gaudebũt pectoꝛe ſũm
Omnia: ⁊ eoo lucebit ſydus ab oꝛbe
Mirificum: ſua dona magi cũ laude ferẽte
Obiicient puero: myrrhã: aurũ: thura ſabe

¶ Sequitur Imago.

Sibylla chimicha

SIbylla Samia: a ſamo inſula: nudum enſem ſub pedibus: formoſum pectus: ſubtileqꝫ veluꝫ in capite habens. Sic ait. Ecce veniet diues: ⁊ naſcetur de paupercula: ⁊ beſtie terrarum adorabunt eum: ⁊ dicent. Laudate eum in atrijs celorum.

De hac ſcripſit Eratoſthenes in antiquis analibus: ſamiorum reperiſſe ſcriptum.

ECce dies nigras que tollet leta tenebras
Mox veniet: ſoluens nodoſa volumina vatū
Gentis iudee: referent vt carmina plebis
Hunc poterunt clarum viuorū tangere regē
Humano quem virgo ſinu inuiolata fouebit
Annuit hoc celū: rutilantia ſydera mōſtrant

¶ Sequitur Schema.

¶ Sibylla ſamia.

Caput.viii.

Sibylla Cumana fuit tēpore Tarquinii Priſci: ⁊ de Chriſto teſte Uirgilio ſic ait. Ultima cumeie venit iaꝫ carminis etas: Magnus ab integro ſeclorum naſcitur ordo: Jaꝫ redit ⁊ virgo redeunt ſaturnia regna: Jā noua progenies celo demittitur alto. Tu modo naſcēti puero: quo ferrea primum. Deſinet: ⁊ toto ſurget gens aurea mundo. Caſta faue lucina: tuus iam regnat apollo.

Jam mea: certa manent ⁊ vera: nouiſſima verba.
Ultima venturi qꝫ erant oracula regis
Qui toti veniens mundo: cum pace placebit
(Ut voluit) noſtra veſtitus carne decenter
Jn cunctis humilis: caſtam pro matre puellā
Deliget: hec alias forma preceſſerit omnes

¶ Sequitur Figura.

Sibylla cumana.

Sibylla Helleſpontica in agro troiano vico marineſſo circa oppidum Sirgithium nata: vetula ⁊ antiqua veſte rurali induta: ligato velo antiquo capite ſub gula circumuoluta vſqz ad ſcapulas quaſi deſpecta quam ſcribit Heraclides dixiſſe. De excelſis celoꝝ habitaculo proſpexit deus humiles ſuos. Et naſcetur in diebus nouiſſimis de virgine Hebrea: in cunabulis terre.

Iam meditor quondam: vidi decorare puellam.
Eximio (caſtã q̃ ſe ſeruaret) honore
Munere digna ſuo: ⁊ diuino numine viſa:
Que ſobolẽ multo pareret ſplẽdore micãtez
Progenies ſummi: ſpecioſa ⁊ vera: tonantis
Pacifica mundũ qui ſub ditione gubernet.

Sequitur Imago.

¶ Sibylla helleſpontica

SIbylla phrigia induta veſte ru
bea: nudis brachiis: antiqua ſa
turnina facie: crinibus ſparſis:
digito indicās ſic dixit. Flagel-
labit deus potentes terre: ⁊ o-
lympo excelſus veniet: ⁊ firma
bitur conſiliuz in celo: ⁊ annunciabitur virga
in vallibus deſertorum.

IPſa deum vidi ſummum punire vo
lentem.
Mundi: homines ſtupidos: ⁊ pecto
ra ceca rebell'
Et quia ſic noſtraz complerant crimina pellē
Virginis in corpus: voluit demittere celo
Ipſe deus prolez: quā nunciet angelus alme
Matri: quo miſeros contracta ſorde leuaret

¶ Sequitur Imago.

❡ Sibylla phrigia

Ibylla Europea: decora iuuenis: facie rutilans: velo ſubtiliſſimo capite ligata: induta veſte aurea: de chriſto ſic ait. Ueniet ille: ⁊ tranſibit montes ⁊ colles ⁊ latices ſiluarũ olympi: regnabit in paupertate ⁊ dominabitur in ſilentio: ⁊ egredietur de vtero virginis.

Virginis eternum veniet de corpore verbum.
Purum: qui valles ⁊ montes tranſiet altos
Ille volens etiam ſtellato miſſus olympo
Edetur mundo pauper: qui cuncta ſilenti
Rexerit imperio: ſic credo: ⁊ mente fatebor
Humano ſimul ac diuino ſemine gnatus

¶ Sequitur Imago.

¶ Sibylla Europea

Caput.xij.

SIbylla tiburtina nomine Albunea non multum ſenex: veſte rubea induta deſuper ad colluz pellem hirciniam per ſcapulas habens: capillis diſcopertis: cuius ſimulacrum tenebat librum in quo ſcriptum erat. Naſcetur Chriſtus in Bethlehem: ⁊ annunciabitur in Naçareth: regēte thauro pacifico fundatore quietis. O felix illa mater: cuius vbera illum lactabunt.

VErax ipſe deus: dedit hec mihi munia fandi.
Carmine qꝫ ſanctam potui monſtrare puellam
Concipiet que naçareis in finibus: illum
Quē ſub carne deū bethlemica rura videbūt
O nimium felix: celo digniſſima mater
Que tantam: ſacro lactabit ab vbere: prolez

¶ Sequitur Figura.

Sibylla Tiburtina

Caput.xiij.

SIbylla agrippa: roſea veſte cū clamide roſea: non multum iuuenis manum tenēs in gremio quaſi admirans ⁊ deorſum reſpiciens: ſic ait de Chriſto: inuiſibile verbum palpabitur ⁊ germinabit vt radix: ⁊ ſiccabitur vt folium: ⁊ nō apparebit venuſtas eius: ⁊ circundabitur aluus materna: ⁊ flebit deuꝫ leticia ſempiterna ⁊ ab hominibus conculcabitur: ⁊ naſcetur ex matre vt deus: ⁊ conuerſabitur vt peccator.

SUmmus erit ſub carne ſatus: chariſſimuꝫ atqꝫ.
Uirginis ⁊ vere complebit viſcera ſanctum
Uerbum: conſilio: ſine noxa ſpiritus almi
Deſpectus multis tamen ille: ſalutis amore
Arguet ⁊ noſtra commiſſa piacula culpa
Cuius honos conſtāꝫ: ⁊ gloria certa manebit

¶ Sequitur Jmago.

¶ Sibylla Agrippa

Caput.xiiij.

SIbylla nobiliſſima Erithrea in Babilonia orta: de chriſto ſic ait. In vltima autem etate humiliabitur deus: ⁊ humanabitur proles diuina: iungetur humanitati diuinitas. Iacebit i feno agnus: ⁊ officio puellari educabitur deus ⁊ homo. Signa precedent apud appellas. Mulier vetuſtiſſima puerum preſtiuꝫ concipiet. Boetes orbis mirabitur ⁊ ducatum preſtabit ad ortum. Hanc Apollodorus Erithreus affirmat ſuã fuiſſe ciuem: eamqꝫ graijs ilium petentibus vaticinatam ⁊ perituram eſſe troiam: ⁊ Homerum mendacia ſcripturum.

TErno dei natuꝫ: qui ſe demiſit ab alto
Ultima felices referent cũ tẽpore ſoles
Hebrea quem virgo feret de ſtirpe decora
In terris multum teneris paſſurus ab anniſ
Magnus erit tamẽ hic diuino carmie: vateſ
Uirgine matre ſatus prudenti pectore verax

Sequitur Imago.

¶ Sibylla Erythrea

E

¶ DE VATICINIO SIBYLLE ERITHREE. Caput.XV.

QVia uero Erythrea ceteris ſibyllis celebrior perhibetur eſſe & nobilior. Ideoq́ p̄ſentibus inſerere placuit q̄ deea diuus Auguſtinus libro de ciuitate dei.xviii.capite.xxiii.ſcriptū reliquit.Hec inquit Erythrea Sibylla q̄dā de xp̄o manifeſta cōſcripſit:q̄ etiā nos priuis ī latina lingua uerſibus male latinis & nō ſtātibus:legimus:p (neſcio cuius)interp̄tis īperitiam ſicut poſt cognouimus.Nā uir clariſſimus Flactianus(qui etiam ꝓcōſul fuit: hō facillime facūdie:multeq́ doctrine)cū de xp̄o colloqueremur:græcū nobis codicē ꝓtulit:carmīa eſſe dicēs: ſibylle erythree:ubi oſtēdit quodā loco ī capitibus uerſuū ordinē litteraꝝ ita ſe habētē:ut hec in eo uerba legerētur in greco: q̄ ſic ſonāt in latino:ieſus xp̄s dei filius ſaluator .Hii aūt uerſus:quoꝝ prime littere iſtū ſenſū quē diximus reddūt:ſicut eos q̄dā latinus extātibus uerſibus ē īterp̄tatus hec cōtinēt

¶ Vigintiſeptē Sibylle carmina:quorū capitales littere in græco hec uerba reddunt :ieſus Chriſtus dei filius ſaluator.Licet tranſlator latinus hoc myſterium in ſuis carminibus non ſeruauerit. Caput.XVI.

IVDICII SIGNVM tellus ſudore madeſcet.
E celo rex aduenief per ſæcla futurus:
Scilicet ī carnem preſens ut iudicet orbē.
Vnde deū cernēt incredulus atq́ fidelis
Celſum cū ſanctis:æui iā termino in ipſo.
Sic anime cum carne aderunt:quas iudicet ipſe.
Cum iacet incultus denſis in uepribus orbis.
Reiicient ſimulachra uiri:cūctam quoq́ gazā
Exuret terras ignis:pontumq́ polumq́
Inquirens:tetri portas affringet auerni.
Sanctorum:ſed enim cuncte lex libera carnī
Tradetur:ſontes æterna flamma cremabit.
Occultos actus retegens:tunc quiſq́ loquetur
Secreta:atq́ deus reſerabit pectora luci.
Tūc erit & luctus:ſtridebunt dentibus omnes
Eripitur ſolis iubar:& chorus interit aſtris
Soluetur celum: lunaris ſplendor obibit
Deiiciet colles:ualles extollet ab imo
Non erit in rebus hominum ſublime uel altū.
Iam æquantur campis montes & cerula ponti
Omnia ceſſabunt:tellus confracta peribit.
Sic pariter fontes torrentur:fluminaq́ igni.
Et tuba tunc ſonitum triſtem demittet ab alto
Orbe:gemēs facinus miſerū : urioſq́ labores
Tartareumq́ chaos mōſtrabit terra dehiſcens
Et coram hic domino reges ſiſtētur ad unum.
Recidetq́ e cælo igniſq́ & ſulphuris amnis.

Explicatur myſterium latens in dictis viginti ſeptem verſibus. Caput.xvij.

IN his latinis uerſibus de græco utcū𝈨 trāſlatis ibi non potuit ille ſenſus occurrere qui ſit: cū littere(que ſunt in eo𝈩 capitibus(cōnectūtur ubi y littera in græce poſita eſt: quia nō potuerūt latina uerba inueniri: que ab eadē littera inciperēt: & ſentētie cōuenirēt. Hii aūt ſunt uer s tres: quintus: octauuſdecimus & nonuſdecimus. Deinde litteras q̄ ſunt in ca itibus oīum uerſuū cōnectētes: ho𝈩 triū q̄ ſcripte ſunt non legamus: ſed pro eis lytterā tanq̄ in eiſdē locis ipſa ſit poſita recordemur & exprimimus in quiq𝈨 uer s: ieſus chriſtus dei filius ſaluator. Sed cū græce hoc dicitur: non latine. ¶ Et nt uerſus uiginti & ſeptē qui numerus quadratū ternariū ſolidum reddit. Tria nim: ter ducta: fiunt nouē. Et ipſa nouē ſi ter ducātur: ut ex lato in altū figura cō rgat: ad uiginti & ſeptē perueniūt. ¶ Horū aūt græco𝈩 quin𝈨 uerba che ſunt ſos Chriſtos theu yios σωτερ: qđ eſt latine ieſus chriſtus dei filius ſaluator: ſi p̄ nas litteras iūgas: erit in græco ichthys: ideſt in latino piſcis. In quo nomine: my ice intelligitur Chriſtus: eo ꝙ in huius mortalitatis abyſſo: uelut in aquarum ꝓ unditate: uiuus hoc eſt ſine peccato: eſſe potuerit.

Quid diui Auguſtinus & Hieronymus ſenſerint de ſibylla Erythrea: quo ad beatitudinē. Caput.xxviii.

DIuus Auguſtinus libro quo ſupra de Ciuitate dei libro. xxviii. capite. xxiii. hoc teſtimoniū prebet de eadem: dicēs: hec aūt: ſibylla ſiue Erythrea: ſiue(ut quidā magis credūt) cumana: ita nihil habet in toto car nine ſuo: (cuius exigua iſta particula eſt) qđ ad deo𝈩 falſo𝈩 ſiue fictorū cultum ertineat: quinimo ita etiā contra eos: & contra cultores eorū loquitur: ut in eo𝈩 umero deputanda uideatur: qui pertinent ad ciuitatē dei. Beatus aūt Hierony nus primo libro contra iouinianū: capite. xxvi. ſic de ſibyllis ſcripſit. Quid referā byllas. Erythreā & Cumanā & octo reliquas: quarū inſigne uirginitas eſt & uir initatis pretiū: diuinatio. Eolico enim ſermone ſibylla: σιουσβουλη ſios bule di itur: hoc eſt: dei conſilium: qđ ſola ſcribitur noſſe uirginitas. Ex quibus beato𝈩 uguſtini & Hironymi ſentētiis liquido patet: ꝙ hec ſibylla: & forſan eadē ratio e etiā reliqu e in eo ſunt numero cōputāde: qui ꝑtinēt ad ciuitatē dei: hoc ē bea o𝈩: unde facile colligitur ꝓbabiliorē imo & uériorē eſſe opinionē eo𝈩 q tenēt ꝙ ēs ꝓphetie ſibylla𝈩 fuerint a ſpiritu bono: q̄ eo𝈩 qui dixerūt ꝙ fuerit a ſpū malo.

Vaticinia ſibylle Erithree ſiue ut aliis placet Cumee de paſſione & reſurrectione chriſti: poſt Lactantiū & Auguſtinū loco quo ſupra. Caput. xix.

INſerit etiam Lactantius firmianus operi ſuo: quedā de chriſto uaticinia ſibylle quāuis non exprimat cuius: Sed que ſingulatim ipſe poſuit: ego arbitratus ſum coniunctim eſſe ponenda: ut ſit unū pro lixum: que ill e plura commemorauit & breuia.

De captione domini.

In manus iniquas infidelium poſtea ueniet.

DE ALAPHISATIONE.

Et dabunt deo alapas manibus inceſtis.

DE conſputione.

Et impurato ore expuent ueneratos ſputus.

DE uerberatione dorſi.

Dabit uero ad uerbera ſimpliciter dorſum.

De colaphiſatione: & obmuteſcentia.

Et colaphos: accipiēs: tacebit: ne quis agnoſcat
quo uerbum uel unde uenit: ut inferis loquatur

DE COronatione ſpinea.

Et corona ſpinea coronetur.

DE FELlis & aceti potatione.

Ad cibum autem fel: & ad ſitim acetū dederunt
Inhoſpitalitatis hanc monſtrabunt menſam.

DE uerbo Chriſti: neſciunt quid faciunt.

Ipſa enim inſipiēs gēs: dn̄m deū tuū nō intelle-
Ludentem mortalium mentibus. (xiſti.

ITErum de coronatione & fellis potu.

Sed & ſpinis coronaſti: & horridum fel miſcuiſti

DE VELO TEMpli aſciſſo.

Templi uero uelum ſcindetur.

DE trium horarum tenebris.

Et medio die nox erit tenebroſa nimis in tribus

DE morte chriſti triduana. (horis.

Et morte morietur tribus diebus ſomno ſuſcepto

DE reſurrectione & reditu ab inferis.

Et tunc ab inferis regreſſus: ad lucem ueniet.
Primus reſurrectionis principio reuocatus oſtēſo

¶ VNDE precedētia uaticinia beatus Auguſtinus deſumpſerit. Caput.XX.

ISTA Lactātius carptī p interualla diſputationis ſue: ſicut ea poſcere uidebā tur que ꝓbare intēderat: adhibuit teſtimonia ſibyllina: q̄ nos nihil interpo nētes: ſed in unā ſeriē cōnexa ponētes: ſolis capitibus (si tamē ſcriptores deinceps ea ſeruare nō negligāt) diſtinguēda curauimus. Nō nulli ſane Erithreā ſibyllam non romuli: ſed belli troiani tempore fuiſſe ſcripſerunt.

¶ Finis Opuſculi de uaticiniis ſibyllarum.

¶ Impreſſum Venetiis per Bernardinum Benalium.

Probe Centone Vatis Clariſſime a Diuo Hieronymo Comprobate.

Centonam De fidei noſtre Myſterijs e Maronis Carminibus excerptum Opuſculum.

Probe Falcōie vatis clariſſime Cētone
Capitulorum. Tabula

Centones Capi.i.
Inuocatio altiſſimi. capi.ii.
Propoſitio tractandorum. ca.iii.
Deprecatio ad deum. capi.iiij.

¶De myſterijs teſt. me ti veteris.

De creatione mundi. cad tu.v.
De diuiſione lucis a tenebris capi.vi.
De quattuor tēporibus anni. capi.vij.
De prima die capi.viij.
De ſecunda die. capitu.ix.
De tertia die. capitu.x.
De quarta die. capi.xi.
De quinta ⁊ ſexta die. capitu.xij.
De formatione Ade. capi.xiii.
De creatione Eue. capi.xiiii.
De benedictione hois a deo. capi.xv.
De prohibitione ligni. capi.xvi.
De deſcret. delitiaruꝫ paradi. capi.xvij.
De tentatiōe facta p ſerpētēꝫ. cap.xviij.
De ſeductione eue per ſerpen. capi.xix.
De comeſtione pomi per euā. Capi.xx.
De ſeductione Ade ab eua cap.xxi.
Qualiter ſe vident nudos capi.xxij.
Quod volebant ſe abſcon. capi.xxiij.
De increpatiōe eis facta a dn̄o. ca.xxiiij
De excuſatione Ade. Capi.xxv.
De maledictione ſerpentis. capi.xxvi.
De maledictione Ade. capi.xxvij.
De maledictione eue. capi.xxviij.
De expulſione eorum de paradiſo. xxix.
De natiuita. Abel ⁊ Caym. capi.xxx.
De occiſione Abel a Caym. capi.xxxi.
Multa mala fiunt in mūdo propter aua ritiam ⁊ inuidiam. cap.xxxij.
De diluuio. cap.xxxiij
Noe ſaluatus eſt. ca.xxxiiij.
De pharaone ⁊ populo dei. capi.xxxv.

¶De myſterijs noui teſtamenti.

De incarnatione filij dei. capitu.i.
De natiuitate. capitu.ii.
De magis offerētibus ⁊ ſtella eoꝝ duce. 3
De turbatione herodis reg. capi.iiii
De occiſione puerorum. capitu.v.
De fuga. d. marie cum filio capitu.vi
De diſputatiōe pueri in templo in medi ſeniorum. capi.7
Omnes mirantur de ſapia xp̄i. ca.viii
Teſtimoniū ioannis de aduentu xp̄i. ca.9
De baptiſmo chriſti. capi.x
de baptiſmo multorum. capi.xi
de voce audita de celo. capi.xij
Chriſtus loquitur de patre. capi.xiij
Omnes gaudēt de aduētu xp̄i. capi.xiiij
de tētatione chriſti a diabolo. capi.15
de reſpōſione chriſti ad tētatoreꝫ. capi.16
de fuga diaboli capi.17
de electione diſcipulorum. capi.18
de predicatiōe: ad diſcipulos ⁊ turbas d regno ⁊ contemptu diuitiaruꝫ. capi.19
de alia predicatione ne colāt idola. ca.20
de alia p̄dicatione de iudicio vēturo. c.2
de quodā qui rogauit dominū: vt quid f ciendo vitam eternaꝫ poſſideret. capi.2
de reſponſione ⁊ facta per chriſtum. ca.2
de ſeſſione chriſti ſuper aſellſtm. capi.24
de expulſione ementiuꝫ ⁊ vendentium templo. capi.2
de diſcipulis in mari periclitātibus. ca.2
de chriſto ambulante ſuper aquas. ca.27
de cena chriſti cum diſcipulis. ca.2
de comunione diſcipulorum. ca.2
de pronunciatione paſſionis ſue. ca.3
de tractatione eius mortis. capi.3
de fuga diſcipulorum. capi.3
de conqueſtione petri a condiſcipulos. 3
Sexta hora duci ad crucem capi.34
de terremotu ⁊ obſcuratione ſolis. ca.3
de ſpoliatione lymbi. capi.3
de reſurrectione chriſti. ca.3
Quod forib⁹ clauſis appuit apoſtolis. 3
Pacem comendauit. capi.3
Gauiſi ſunt diſcipuli viſo domino. ca.
de aſcenſione domini. capi.x

Finis Tabule.

¶ Probæ Falconiæ Centonæ Clariſſimæ Fœminæ excer
ptum: e Maronis carminibus ad teſtimonium ueteris no/
(uiq; teſtamenti Opuſculũ Centones. Capi. I.

Am dudũ temeraſſe duces: pia fœdera pacis
Regnandi miſeros tenuit quos dira cupido
Diuerſaſq; neces regum crudelia bella
Cognataſq; acies pollutas cede parentum
Inſignes clypeos nulloq; ex hoſte trophea
Sãguine cõſpſos tulerat quos fama triũphos
Innumeris totiens uiduatas ciuibus urbes
Confiteor ſcripſi: ſatis eſt meminiſſe malorum

¶ Inuocatio dei. Capi. II.

Nunc deus omnipotens: ſacrum precor accipe carmen
Aeternumq; tui ſeptemplicis ora reſolue
Spiritus: atq; mei reſera penetralia cordis
Archana: ut poſſim natis proba cuncta referre
Non nunc ambroſium cura eſt mihi querere nectar
g ii Nec libet aonio de uertice ducere muſas
Non mihi ſaxa loqui uanus perſuadeat horror
Laugeraſq; ſequi tripodas: & inania uota
Iurganteſq; deas: procerum dictoſq; penates e viii
Nullus enim labor eſt: uerbis extendere famam e iiii
Atq; hominum ſtudiis paruam diſquirere laudem

¶ Tactandorum propoſitio. Capi. III.
Caſtalio ſed fonte madens immitata beatos
Quæ ſitiens auſi ſanctæ libamina pacis
g i Hinc canere incipiam: preſens deus errige mentem
Virgilium ceciniſſe loquar: pia numera chriſti
e xi Rem nulli obſcuram: repetens ab origine pandam g iii
e iiii Siqua fides: animum ueri: ſed fuſa per artus e vi
Mens agitat molem: & toto ſe corpore miſcet
Spiritus & quantum nõ noxia corpora tardant e vi
Terreniq; hebetant artus moribundaq; membra

¶ Deprecatio ad deum. Capi. iiii.

e x O pater o hominum rerumq; eterna poteſtas
Da facilem curſum; atq; animis illabere noſtris e iiii

g ii Tuqꝫ ades:inceptumqꝫ una decurre laborem e vi
e i Nate patris ſummi:uigor & celeſtis origo e viii
e xi Quē primū colimus:meritoſqꝫ inouamus honores e viii
b iiii Iam noua progenies:omnis quem credidit ætas e viii
g iiii Quæ ſint quæ fuerint:& quæ uentura trahuntur
e vi Moſeum ante omnes totum ceciniſſe per orbem b iii
Iam pridem memini ueterum monimenta uiroꝝ e viii
e viii Munera uera cano ſatis eſt potuiſſe uideri b iii
b vi Omnia:ut ipſe tener mundi concreuerit orbis
g ii Fœlix qui potuit rerum cognoſcere cauſas
Vnde hominum pecudumqꝫ genus uitæqꝫ uolantum
e vi Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus
Et ſi quid ſimul ignis habet:uel mobilis humor
g ii Haud aliter prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies alium ue habuiſſe tenorem e vii
Crediderim:maior rerum mihi naſcitur ordo e x
e iiii Si qua fides:tanto eſt operi uactura uetuſtas
b ii Namqꝫ fatebor enim:leuium ſpectacula rerum
Semper æquos atqꝫ arma uirum pugnaſqꝫ canebā
g i Ft ſtudio:incaſſum uolui exercere laborem
g iii Omnia temptanti potior ſententia uiſa eſt
e vi Pandere res altas terra & caligine merſas
Inqꝫ dies:aliquid iam dudum inuadere magnum e ix
e xi Mens agitur mihi nec placida contenta quiete eſt
e vi Ore fauete omnes lætaſqꝫ aduertite mentes
g iiii Matres atqꝫ uiri pueri innuptæqꝫ puellæ

¶ De creatione mundi. Capi.V.

e vi Principio cælum ac terras campoſqꝫ liquentes
eodē Lucentemqꝫ globum:lunæ ſoliſqꝫ labores e i
g i Ipſe pater ſtatuit:uos o clariſſima mundi g i
eodē Lumina labentem cælo quæ ducitis annum
e iii Nam neqꝫ erant aſtrorum ignes nec lucidus æther
e v Sed nox atra polum bigis ſub nocte tenebat
e v Et chaos in præceps tantum tendebat ad umbras
Quantus ad æthereum cæli ſuſpectus olimpum

¶ De diuiſione lucis a tenebris.Capi.VI.

e x Tunc pater omnipotens rerum cui ſumma poteſtas
e vi Ahera dimouit tenebroſum & diſpulit umbras

Et medium

g i Et medium luci atq; umbras iam diuidit orbem
e iii Sidera cuncta notat:tacito labentia cœlo
e vii Intentos uoluens oculos qua parte calores
g iii Auſonios tulerat:quæ terga auerterit axi
Obliquus qua ſe ſignorum ueterit ordo

De diuiſione anni in quattor partes. ſ.in hyemem: uer:æſtatem & autumnum.Capi.VII.

e iii Poſtquam cuncta uidet cælo conſtare ſereno
e x Omnipotens:ſtellis numeros & nomina fecit
g iii Temporibuſq; parem diuerſis quattuor annum
Aeſtus & pluuias & agentes frigora uentos
eodē Atq; hæc ut certis poſſemus diſcere ſignis
g ii Verre tument terre & genitalia ſemina poſcunt
g i Ac medio toſtas æſtu terit area fruges
Et uario ponit fœetus autumnus: & atra
Venit hiemps teritur furentia bacha trapetis
eodē Atq; in ſe ſua per ueſtigia uoluitur annus
Tempore iam ex illo fœcundus imbribus æther
Magnus alit magno commixtus tempore fœtus

Opus primæ diei.Capi.VIII.

e iiii Et iam prima nouo ſpargeat lumine terras
e ii Ducebatq; diem ſtellis aurora fugatis
b ix Tunc durare ſolum & diſcludere nerea ponto
eodē Incipit & rerum paulatim ſummere formas
e v Et uariæ pelagi facies:inmania cæte
e viii Aequora uertebant caudis æſtumq; ſecabant
g iiii Nec non & uaſti circuibant æquora ponti
e ii Iam ſole infuſo:iam rebus luce retectis
g iiii Exultans roremq; ſimul diſpargit amarum

Secundæ diei opus.Capi.IX.

e iii Poſtera iamq; dies primo ſurgebat eoo
g ii Fudit humus flores & frondes explicat omnes
eodē Sanguineiſq; inculta rubent amaricha bacchis
Non raſtris hominum nec ulli obnoxia curæ

Diei tertiæ opus.Capi.X.

e ii Tertia lux gelidam cælo dimouerit umbram
g ii Auia tunc reſonant auibus uirgulta ſonoris
g i Et liquidas corui preſſo dant gutture uoces
b i Nec gemere aerea ceſſabit turtur ab ulmo

¶ Opus quarti diei. Capi. XI.

e iii Quarto terra dies: uariarum monſtra ferarum e vi
eodē Omni genumq; pecus: nullo cuſtode per herbam
e vi Educit ſiluis: ſubito mirabile uiſu e i
e xii Tunc demum mouet arma leo: tunc peſſima tygris g iii
g iiii Squammoſuſq; draco: & fulua ceruice leæna
e vii Sceuire ac forme magnorum ululare luporum
Cætera paſcuntur uirides armenta per agros
Nec gregibus liquidi fontes: nec gramina deſunt

¶ Quintæ & ſexte dierum opera. Capi. XII.

e iii Iamq; dies alterq; dies proceſſit: & omne e x
e x Hoc uirtutis opus diuine mentis & artis
e i Proſpiciens genitor perfectis ordine rebus
eodē Expleri mentem nequit: ardeſcitq; tuendo
g iiii Terrarum tractuſq; maris cælumq; profundum
e viii Alituum pecudumq; genus: ſecumq; uolutat e xii
e i Qui mare: qui terras: omni ditione tenentur
g ii Neu ſignes iaceant terra iuuet uſq; morari e vi

¶ De formatione primi hominis. Capi. XIII.

Talia uerſanti ſubito ſententia ſedit
Fœlicemq; trahit limum figitq; premendo
Pingue ſolum primis ex templo: a menſibus anni
Iamq; improuiſo tante pietatis imago
Proceſſit noua forma uiri pulcherrima rerum
Os humeroſq; deo ſimileſ cui mentem animumq;
Maiora agit nec non opera ad maiora remittit

¶ De formatione Eue. Capi. xiiii.

e vi Queritur hinc alius: nec quiſq; ex agmine tanto
eodē Audet adire uirum: ſociuſq; in regna uocari e vii
g iiii Haud mora continuo: placidam per mēbra quietē e i
Dat iuueni:

e iii	Dat iuueni:& dulci declinant lumina ſomno	e iiii
e x	Atq; illi medio in ſpacio:iam noctis opacæ	e viii
eodē	Omnipotens genitor:coſtas & uiſcera nudat	e i
e xi	Harum unam iuueni:laterum compagibus actis	eodem
e vi	Erripuit:ſubitoq; oritur mirabile donum	eodem
e vii	Argumentum ingens clara cum luce refluxit	e ii
e xi	Inſignis facie:& pulchro cum pectore uirgo	e iii
e vii	Iam matura uiro:iam plenis nubilis annis	
eodē	Olli ſoprenum ingens rupit pauor:oſſaq; & artus	
e iiii	Coniugium uocat:& ſtupefactus minime preſſit	e viii
e viii	Excepitq; manu:dextramq; amplexus adheſit	

¶ Benedictio Adæ & Euæ a domino. Capi.xv.

e vi	His demum exactis:torquet qui ſydera mundi	e ix
e x	Iuſſit eo dicente:premit placida æquora punctus	e x
eodē	Et tremefacta ſolo eſt tellus:ſilet arduus æther	
e iii	Viuite fœlices:interq; uirentia culta	
e vi	Fortunatorum nemorum ſedeſq; beatas	g i
e vii	Hæc domus hæc patria eſt requies ea certa laborum	
e i	His ego nec metas rerum nec tempora pono	
eodē	Imperium ſine fine dedi:multoſq; per annos	e i
b iiii	Non raſtrum patietur humus nec uinea falcem	
g iiii	At genus immortale manet:nec tarda ſenectus	e vi
e xi	Debilitat uires animi mutatq; uigorem	

¶ Dominus prohibet ne comedant de ligno ſcientiæ boni & mali alioquin morientur. Capi.xvi.

e vii	Vos quæcunq; dicam animis aduertite ueſtris	
e vi	In medio ramos annoſaq; brachia tendens	
e i	Eſt in conſpectu ramis fœlcibus arbor	g iii
e vii	Quam neq; fas igni cuiquam nec ſternere ferro	
eodē	Religione ſacra:nunquam conceſſa moueri	e iii
e vi	Hac quicunq; ſacros decerpſerit arbore fœtus	
e xi	Morte luet merita:nec me ſententia uertit	e i
e iii	Nec tibi iam prudens quiſquam perſuadeat auctor	
g iii	Commaculare manus liceat:te uoce moueri	e x
g ii	Fœmina:nec te ullius uiolentia uincat	
g i	Si te digna manet diuini gloria iuris	

¶ Oſtenſio paradiſi & eius deſcriptio. Capi.xvii.

e iii	Poſtquam cuncta pater:cæli cui ſydera parent	e x
e viii	Compoſuit legeſq; dedit:campoſq; nitentes	e vi
e vi	Deſuper oſtentat:tantarum gloria rerum	e iiii
e vi	Ecce autem primi ſub cardine ſolis & ortus	
e i	Deuenere locos:ubi mollis amaricus illos	e i
eodē	Floribus & dulti aſpirans complectitur umbra	
g ii	Hic uer purpureum:atq; alienis meſſibus æſtas	
g iiii	Hic liquidi fontes:& cæli tempore certo	g iiii
eodē	Dulcia mella premunt hic candida populus antro	b ix
b ix	Imminet & lentæ texunt umbracula uites	
g iiii	Inuitant croceis alantes floribus orti	
e vi	Inter odoratum lauri nemus:ipſaq; tellus	g i
eodē	Omnia liberius nullo poſcente ferebat	
e ix	Fortunati ambo ſi mens non leua fuiſſet	e ii
e xi	Coniugis infandæ decuit poſt exitus ingens	e v

¶ Tentatio primoꝝ parētum a diabolo. Capi. XVIII.

e ii	Iamq; dies infanda aderat per florea rura	e i
g i	Ecce inimicus atrox immenſis orbibus anguis	e ii
e v	Septem ingens gyros:ſeptena uolumina uerſat	
e iii	Nec uiſu facilis nec dictu affabilis ulli	
e xi	Obliqua inſidia ramo frondente pependit	e vii
e vii	Vipeream inſpirat animam:cui triſtia bella	
eodē	Iræ inuidieq; & noxia crimina cordi	
eodē	Odit & ipſe pater tot ſeſe uertit in ora	
e xi	Arrectiſq; horret ſquammis:& nequit in auſum	
eodē	Aut intentatum ſceleris doliue relinquat	
e vi	Sic prior aggreditur dictis ſeſeq; obtulit ultro	

¶ Eua ſeducitur primo. Capi. XIX.

e vi	Hic ait:o uirgo lucis habitamus opacis	e vi
eodē	Riparumq; thoros:& prata recentia riuis	e xi
e xi	Incolimus quæ tanta animis ignauia uenit	
b vii	Strata iacent paſſim ſua quæq; ſub arbore poma	
g iii	Pocula ſunt liquidi fontes cæleſtia dona	g iiii
e ii	Atractare neſcis:id rebus defuit unum	
e v	Quis prohibet cauſas penitus temptare latentes	e iii
e viii	Vana ſuperſtitio:rerum pars altera adempta eſt	e ix
e xii	Conditio mea ſi non irrita dicta putares	e x
eodē	Auctor ero audendi ſacrata ſoluere iura	e ii

Tu coniunx

e iiii Tu coniunx tibi fas eſt animum temptare precãdo e iiii
b vii Dux ego ueſter ero: tua ſit mihi certa uoluntas
e iii Extruimuſqꝫ choros dapimus expulamur opimis

¶ Et comedit Eua de fructu ligni uetiti. capi. xx.

e ii Sic ait & dicto citius: quod lege tenentur e xii
e vii Subiciunt epulis oculi: uenerabile lignum eodem
eodẽ Inſpiciunt: atqꝫ dapes contactuqꝫ omnia fœdant e iii
e i Precipue inſiſtit peſti deuota futuræ
g ii Miraturqꝫ nouas fondes: nec non ſua poma
e vi Cauſa mali tanti ſummotenus attegit ore e i
e vii Maius adorta nephas maioremqꝫ adorſa furorem

¶ Eua ſeduxit uirum ad eſum pomi. Capi. xxi.

e ii Heu miſero coniunx aliena ex arbore germen
e xi Obicit: atqꝫ animum ſubita dulcedine mouit e viii
e xi Continuo noua lux oculis effulxit: at illi e xi

¶ Vident ſe nudos & faciunt ſibi perizomata. Capi. xxi.

e viii Terrentur uiſu ſubito: nec plura morari e v
e vii Corpora ſub ramis abiectæ frondis in umbram
e iiii Conſertum tegmen: nec ſpes opis ulla dabatur e ii
e xi At non hoc illis hominum rerumqꝫ repertor
e xi Obſeruans oculis: cedes & facta tyramni e viii
e iiii Præſenſit uotumqꝫ ferens quod fœmina poſſit e v
Continuo inuadit: procul o procul eſte profani e vi
Conclamat cælum ac terras qui numine firmat e iiii

¶ Et quærunt fugere & ſe abſcondere. Capi. xxiii.

e x Atqꝫ illi longe gradientem ac dira furentem
eodẽ Vt uidere metu uerſi retroqꝫ ruentes
e vi Diffugiunt ſiluas & ſicubi concaua furtim
e v Saxa petunt: piget incepti lucemqꝫ nec auras e vi
eodẽ Reſpiciunt: tedet cæli conuexa tueri e iiii

¶ Increpat illos dominus. Capi. xxiiii.

e iiii Nec longum in medio tempus cum creber ad auras e ii
e ii Viſus adeſſe pedum ſonitus genitorqꝫ per umbram
e x Talibus affatur dictis: atqꝫ increpat ultro e ix
e v Infœlix que tanta animum dementia cepit
eodẽ Quis furor ille nouus quo nunc quo tenditis (inquit)
e iiii Regnorum immemores: quæ mentẽ inſania mutat e xii
e vi Dicite: quæ lucis miſeris tam dira cupido

b

e i Maturate fugam:totoq; abſiſtite luco e vi
e iii Nec reuocare gradum:ſi quando aduerſa uocatis e ix
e x Eſt licitum:flammis ambit torrentibus amnis e vi
e vi Per medium ſtridens:torquentq; ſonantia ſaxa eodem
e iii Attollitq; globos flammarum & ſydera lambit

Adam ſe excuſat. Capi. xxv.

e v Ille ſub hæc tua me genitor:quoq; triſtis imago e vi
e viii His poſuere locis:merui nec deprecor (inquit) e xii
e x Omnipotens ſonitumq; pedum uocemq; tremiſco e iii
e xi Conſcius audacis facti monitiq; ſiniſter e x
g ii Fœmina fert triſtes ſucos tardumq; ſaporem
e iiii Illa dolos dirumq; nephas ſub pectore uerſans
e ii Inſontem infando iudicio moritura puella e iiii
e x Dum furit incautum crudeli morte peremit
e vi Suaſit enim ſcis ipſe:nec eſt te fallere cuiquam g iiii
b vii Vt uidi ut perii:ut me malus abſtulit error
e xi Contigimus manu quod non ſua ſeminat arbos

Hic primo deus maledicit ſerpenti. capi. xxvi.

g ii Tunc pater omnipotens ſolio ſe miſit ab alto e viii
e iii Accipe ergo animis atq; hæc mea figite dicta
e vi Tuq; prior ſcelere ante alios imanior omnis e i
e vi Quem nec longa dies:pietas nec mitigat ulla
e vi Hortator ſcelerum:coluber mala gramina paſces e ii
g iiii Deſidia latamq; trahens inglorius aluum
e vii Cede locis:nullis hominum cogentibus ipſe e ii
g ii Tentus ut argilla & dumoſis calculus aruis

Deinde infligit homini labores. Capi. xxvii.

e ii At tibi pro ſcelere:exclamat pro talibus auſis
e xi Omne æuum ferro territur:primuſq; per artem g ii
e vi Heu miſerande puer:terram inſectabere raſtris g ii
g i Et ſonitu terribis aues:horrebit in aruis
eodẽ Cardinis & ſpinis ſurget paliurus acutis
Lappæq; & tribuliq; & fallax herba ueneni
At ſic triticeam in meſſem robuſtaq; farra
Exercebis humum:fruſtra expectabis aceruum
Concuſſaq; famem in ſilius ſolabere quercu
e vi Inſuper his ſubeunt morbi triſtiſq; ſenectus

¶ Poſtea reprehendit Euā:& indicit eis mortē.ca.xxviii.

g iii Et labor & diræ rapit inclementia mortis
eodē Hæc tibi ſemper erunt:tuq̧ o ſæuiſſima coniunx e xi
e i Non ignara mali caput horum & cauſa malorum
g iiii Magna lues commiſſa tibi:heu perdita neſcis e iiii
e iiii Nec quæ circunſtent te tanta pericula cernis
eodē Nunc morere ut merita es:tota quod mente petiſti
e ix Nec mea iam mutata loco ſententia cedit

¶ Et flentes ambo fugantur de paradiſo.Capi.xxix.

e ii At iuuenem primum ſæuus circumſtetit horror
e vi Diriguere oculi:nec ſe celare tenebris e ix
e xii Amplius:aut notas audire aut redere uoces e v
e vii Haud mora feſtinant rapidis iuſſiq̧ fetuntur
Paſſibus & pariter greſſi per opsca dierum. e vi
e vi Corripiunt ſpatium medium lumenq̧ relinquunt e v
e x Flentes:& paribus curis ueſtigia figunt e vi
e iiii Tum uictum in ſiluis bacchas lapidoſaq̧ corna
eodē Dant rami:& uulſis paſcunt radicibus herbæ

¶ Naſcuntur duo filii Euæ.Capi.xxx.

e iiii Interea magno ſol circumuolitur anno
eodē Matri longa decem tulerant faſtidia menſes
g i Vnde homines nati durum genus inde per artem e xii
g iii Haud herbæ campo apparent aut arbore frondes
g ii Inq̧ nouos ſoles audent ſe germine tuto
Credere:& lentis uuam dimittere rammis g iiii
g iiii Inſtituunt ideoq̧ dolent inholeſcere ſulco g ii

¶ A Caym poſt altare occiditur Abel.Cap.xxxi.

e vii Tunc gemini fratres adolent dum altaria cedis e vii
e ii Alter in alterius prælato inuidit honori e v
eodē Horreſco referens conſanguinitate propinquum e ii
e iii Excipit in cautum patriaſq̧ obtruncat ad aras
e ii Sanguine fœdantem quos ipſe ſacrauerat ignes

¶ Deinde ceperunt omnia mala in hominibus & animalibus propter auaritiam & inuidiam.capi.xxxi.

e iii Tunc genitor:uirus ſerpentibus addidit atrys g i
g i Malaq̧ decuſſit foliis ignemq̧ remouit
Prædariq̧ lupos iuſſit pontumq̧ moueri
eodē Et paſſim riuis currentia uina repreſſit

Mox & iumentis labor additus ut mala culmo
Eſſet rubigo: & uictum ſeges ægra negaret e iii

℄ Incipiunt animalia capi & uolatilia.

g iii Tunc laqueis captare feras & fallere uiſco
eodē Inuentum & duris urgens in rebus ægeſtas g i
eodē Mouit agros curis acuens mortalia corda
e viii Deterior donec paulatim decolor ætas
g ii Ferrea progenies durum caput extulit aruis
e viii Et belli rabies & amor ſuccreſſit habendi
g ii Iuſtitia excedens terris ueſtigia fecit
e iiii Nec longum in medio tempus: furor: iraqꝫ mentem e ii
g ii Precipitant gaudent perfuſo ſanguine fratres
eodē Condit opes alius defoſſo incubat auro
Nec doluit miſerans inopem: dexteramqꝫ tetendit

℄ Deus miſit diluuium ꝓpter maliciam hominū. xxxiii.

e x Tunc pater omnipotens: grauiter commotus ab alto e i
e ix Aethere ſe mittit: tellurem & fundit in undas e xii
e xii Diluuium mittens cœlumqꝫ in tartara ſoluit
e ii Sternit agros: ſternit ſata leta bouumqꝫ labores
g i Diluuit: implentur foſſe & caua flumina creſcunt
g iii Et genus omne neci pecudum dedit atqꝫ ferarum

℄ Et Noe ſaluatur con tota eius famiglia. Capi. xxxiiii.

e i Tum pietate graui ac meritis: mirabile dictu e iiii
e ii Qui fuit inuentor ueri & ſeruatiſſimus æqui
e vi Erripitur læto: tantis ſurgentibus undis e vi
g iiii Vt genus unde noue ſtirpis reuocetur humanum

℄ Populus iſrael fugit a Pharaone in deſertum & tranſ ſit mare rubrum & date ſunt leges Moyſi. Capi. xxxv.

e vii Diluuio ex illo partibus dat iura uocarit e v
e xi Omnipotens magniſqꝫ agitat ſub legibus æuum e iiii
e viii Quid memorem infandas cedes quid facta tyramni
g iiii Neſciaqꝫ humanis precibus manſueſcere corda
e vii Egyptum uireſqꝫ orientis & ultima bella
g iiii Magnanimoſqꝫ duces totiuſqꝫ & ordine gentis
b v Quo curſu: deſerta petiuerit & tribus & gens e vii
e ix Magna uirum tanti meriti non immemor unquam
e vi Quiqꝫ ſacerdotes adſint altaria iuxta e iiii
eodē Quiqꝫ pii uates pro libertate rubebant

Qui bello

vii Qui bello exciti reges:quæ littore rubro e viii
viii Complerint campos acies quibus aſſerit armis eodem
iiii Rex genus egregium magno inflammante furore e iiii
odē Agmen agens equitum & florentes ære cateruas
i Cetera facta patrum pugnataqꝫ in ordine bella e viii
iiii Prætereo:atqꝫ aliis poſt memoranda relinquo.

De myſteriis noui teſtamenti.

Et primo de incarnatione filii dei per ſpiritum ſanctum.Capi.I.

xi NVnc ad te tua magne pater conſulta reuertor
vii Maius opus moueo:uatum predicta priorum e iiii
iii Aggredior:quamuis anguſti terminus æui eodem
Accipiat:tentanda uia eſt:qua me quoqꝫ poſſim e iii
Tollere humo & nomen fama tot ferre per annos eodem
iiii Quod tua progenies cælo deſcendit ab alto
viii Attulit & nobis aliquando optantibus ætas
eodē Auxilium aduentumqꝫ dei:cum fœmina primum e viii
e i Virginis os:habitumqꝫ gerens mirabile dictu
vii Nec generis noſtri puerum nec ſanguinis ædunt
e v Sed quia terrifica cecinerunt omnia uates
e vii Aduentare uirum:populis terriſqꝫ ſuperbum e ii
e ii Semine ab æthereo:qui uiribus ocupat orbem e vii
e i Imperium oceano famam qui terminet aſtris e vii

De natiuitate ieſu chriſti.Capi.ii.

e viii Iamqꝫ aderat promiſſa dies:quo tempore primum
eodē Extulit os ſacrum diuinæ ſtirpis imago e v
Miſſa ſub imperio:uenitqꝫ de corpore uirtus eodem
g iiii Mixta deo:ſubiitqꝫ cari genitoris imago e ii

De magis offerētibus munera & ſtella eorū duce.iii.

g iiii Haud:mora continuo cæli regione ſerena e viii
e ii Stella facem ducens magna con luce refluxit
e ix Agnouere deum proceres:cunctiqꝫ repente e i
e v Muneribus cumulant:& ſanctum ſydus adorant e ii
e ii Tunc ueri manifeſta fides clarumqꝫ paterne e xi
e xii Nomen uirtutis & chriſti agnoſcere uultum e ii
e i Flagrant:& quæ dent diuini ſigna decoris e v

Herodes rex turbatur audita natiuitate ieſu xp̄i.iiii.

e iiii Protinus ad regem: magno clamore furentẽ e iiii
e iii Fama uolat magnaſq; acuit rumoribus iras e xii
e iiii Incenditq; animum: matriſq; allabitur aures e viii
eodẽ Illa dolos: dirumq; nephas: ac inſcia rerum e xii
Præſenſit: metuſq; excipit prima futuros e iiii
e vi Præſca uenturi: furtim mandauit alendum e iiii
e viii Dum curæ ambigue: dũ mens exeſtuat ira e iiii

❡ Herodes rex iubet occidi pueros. Capi.v.

e vii At rex ſollicitus: ſtirpẽ & genus omne futuræ e iiii
e ii Præcipitare iubet ſubiectiſq; urere flammis
e iii Multa mouens: mittitq; uiros q̃ certa reportẽt e ii
eodẽ Haud ſecus ut iuſſi faciunt rapidiſq; feruntur
Paſſibus & magnis urbem terroribus implent e xi
e vi Continuo audite uoces: uagitus & ingens
eodẽ Infantumq; animę flentes: ante ora parentũ g iiii
eodẽ Corpora natorum ſternuntur limine primo

❡ Maria mater Domini aufugit cum filio in Egyptum. Capi.vi.

e iiii At mater gemitu non fruſtra exterrita tanto
e xi Ipſa manu pre ſe portans: turbante tumultu e v
g iii Infantem fugiens plena ad preſepia redit
e viii Hic natum anguſti ſubter faſtigia tecti
e xi Nutribat teneris immulgens ubera labris
b iiii Hæc tibi prima puer fundent cunabula flores
eodẽ Mixtaq; ridenti paſſim cum bacchare tellus
Molli paulatim colocaſia fundet acanto

❡ Chriſtus diſputat in templo in medio ſeniorum. Capi.vii.

b viii Et iam finis erat: perfecto temporis orbe e vii
e vii Vt primum ceſſit furor & rabida ora quierunt
e ix Ante annos animum geſtans cœleſtis origo.

❡ Omnes mirantur de ſapientia chriſti & ſequuntur eum. Capi.VIII.

e vii Per medias urbes graditur populoſq; propinquos
Illum omnis tectis agriſque effuſa iuuentus
eodẽ Attonitis inhians animis proſpectat euntem
Turbaque miratur matrum quis ſpiritus illi e v
e v Quis uultus uociſue ſonus uel greſſus eunti eſt.

ℭ Teſtimonium ioannis ieſu de chriſto. Capi.IX.

e vii Continuo uates namq̧ hic certiſſimus auctor
e viii Vt procul a gelido ſecretum a flumine uidit
e vi Tempus: ait deus ecce deus: cui maxima rerũ e ix
eodẽ Verborumq̧ fides: tu non eris alter ab illo. e v
b vi Fortunate puer: cæli cui ſydera parent e x
e vi Sic equidem ducebam animo rebarq̧ futurum
e ii Expectate uenis: ſpes & ſolatia noſtri. e viii

ℭ Chriſtus Baptizatur a ioanne & ſpirituſſanctus deſcendit de cœlo. Capi.X.

e x Hæc ubi dicta dedi fluuio uerſare ſalubri g i
eodẽ Accipit uenientem: ac mollibus extullit undis
e iii Exultantq̧ uada: & ſubito commota columba e v
e iiii Deuolat & ſuper caput aſtitit: inde repente
e viii Rapit iter liquidum celeres quoq̧ commouet alas

ℭ Multi Baptizati ſunt cum Chriſto. Capi.XI.

e vi Huc omnis turba ad ripas confuſa ruebat
g i Certatim largos: humeris infundere roris

ℭ Vox de cœlo audita eſt: Hic eſt filius meus dilectus &c. Capi.XII.

e xii Tum genitor: natum dictis compellit amicis
e i Nate mee uires: mea magna potentia ſolus
e x Et predulce decus: magnum rediture parenti e x
b vii A te principium tibi deſinit accipe teſtor e x
e vii Omea progenies: qua ſol utrumq̧ recurrens e vii
eodẽ Aſpicit occeanum perfecto letus honore e iiii
Omnia ſub pedibus uerti regiq̧ uidebis
e ix Tu regere imperio populos matreſq̧ uiroſq̧ e ii
e i Iam pridem deſides animos deſuetaq̧ corda
g i Ignaroſq̧ uie mecum miſeratus inhertes
eodẽ Aggredere & uotis iam nunc: aſſueſce uocare
e iii Dixerat ille patris magni parere parabat
eodẽ Imperio: inſtans operi regniſq̧ futuris e i
e vi Heu pietas heu priſca fides quas dicere grates
e ii Incipiam: ſi parua licet componere magnis
eodẽ Nec mihi iam patriam antiquam ſpes ulla uidendi
b i Nec ſpes libertatis erat nec cura ſalutis

ℭ Omnia rident: de aduentu domini. Capi.xiii.

b i	Hic mihi reſponſum dedit primus ille petenti	
e vi	Concretam exemit labem purumq; reliquit	
eodẽ	Aethereum ſenſum: meq; in mea regna remiſit	e ii
e vi	Illum ego per flammis agerem ſi ſirtibus exul	
e x	P er uarios caſus per mille ſequentia tæla	
e xii	Quo res cunq; cadant: unum per numine tanto	e ii
e vi	Exequerer: ſtruerémq; ſuis altaria donis	
eodẽ	Huius in aduentu tantarum munera laudum	e viii
b v	Ipſi letitia uoces ad ſydera iactant	
eodẽ	Iutonſi montes reſpondent omnia ualles	b x

Ductus eſt ieſus ut tentaretur a diabolo. Capi. xiiii.

e xiii	Tempore non alio: magnum & memorabile nomẽ	e iiii
e vii	Serpentum furiale malum meminiſſe neceſſe eſt	e vi
e ii	Auſus quin etiam: fama eſt obſcurior annis	e vii
e iii	Compellare uirum: & ueniendi poſcere cauſas	e vi
e vi	Hucubi tendentem aduerſum per gramina uidit	
e x	Subſtitit infremuitq; ferox: dominumq; potentem	e vi
e xi	Sautius: at ſerpens affatur uoce ſuperba	e vi
e iii	V era ne te facies? uerus mihi nuncius affers	
e viii	Qui genus unde domo: qui noſtra ad limina tẽdis?	e vi
e vi	Fare age: quid uenias: nam te dare iura loquũtur	e i
g iiii	Aut quis te iuuenum: confidentiſſime noſtras	
eodẽ	Iuſſit adire domos: paciq; imponere morem?	e v
b i	Non equidem inuideo miror magis accipe porto	e x
e x	Quid dubitem? & quæ nunc animo ſententia ſurgat	
e x	Eſt domus alta: uoca zaphyros & labere pennis	e iiii
e vii	Ardua tecta petens: auſus te credere cœlo	e v
g iiii	Si modo quem memoras pater eſt tibi? ſydera parẽt	

Chriſtus diabolum alloquitur. Capi. xv.

e ix	Olli ſubridens ſedato pectore fatur	
e viii	Haut uatum ignarus uenturiq; inſcius æui	
e iiii	Diſſimulare etiam ſperaſti perfide ſerpens	
e iii	Nec dubites iam uera uides optataq; pennis	e xii
e xii	Aſtra ſequi clauſumq; caua te condere terra	
e x	Quo peritore ruis: maioraq; uicibus audes?	
e v	Cede deo toto proiectus corpore terra	e xii

Diabolus fugit audito chriſto. Capi. xvi.

Necplura

e vi Nec plura his ille admirans uenerabile donum
e x Fronte præmit terram:& ſpumas agit ore crumento g iiii
e xi Contentuſqꝫ fuga cecis ſe immiſcuit umbris

¶ Dominus ieſus eligit diſcipulos & multa turba ſequi-
tur illum.Capi.xvii.

e iii Interea magnas uolitans it fama per urbes
e v Conuenere uiri:mens omnibus una ſequendi
e ii In quacunqꝫ uelit pelago decurrere terras
e v Multi præterea:quos fama obſcura recondit
e iiii Concurrunt fremitu denſo ſtipantqꝫ frequentes
e xi Exultantqꝫ animis:medium nam plurima turba e vi
e vi Hunc habet atqꝫ animis extantem ſuſcipit altis

¶ Ieſus predicat ad turbas de regno dei de contemptu di-
uitiarum:& de penis inferni.Capi.xviii.

e ii Quos ubi conſertos audere in prelia uidit
e viii Incipit & dictis diui lum inſpirat amorem
e vi Diſcite iuſtitiam moniti & ſuccurrite feſſis
e v Pro ſe quiſqꝫ uiri:cuicunqꝫ eſt copia læti e v
e viii Communem uocate deum:meliora ſequamur e iii
e v Qu oqꝫ uocat uertamus iter:uia prima ſalutis e vi
e ii Intemerata fides & omnes ſibi conſcia recti
e iii Vobis parta quies perfecto temporis orbe
e ix Nam qui diuitiis ſoli incubuere repertis
Nec partem poſuere ſuis:dum uita maneret
iii P ulſatus ue parens & fraus innexa clienti
vii Tunc cum frigida mors animam uel deſerit artus
Incluſi penam expectant:quæ maxima turba eſt
Inferniſqꝫ ciet tenebris:ueterumqꝫ malorum e vi
vi Supplicia expendunt aliis ſub gurgite uaſto
Infectum luitur ſcelus aut exuritur igni
Turbidus hic cæno uaſtaqꝫ uoragine gurges
vi Extuat atqꝫ homiuem:cocciti eructat harenam
Hinc exauditi gemitus & ſeua ſonare
Verberarum ſtridor ferri ſtrictæqꝫ cathenæ
Semper & obducte denſantur nocte tenebre

¶ Et predicat ne colant idola.Capi.xix.

i Præterea quæ dicam:animinis aduertite ueſtris e ii
i Non ego uos poſt hac:ceſis de more iuuencis e iii
viii Religione patrum:truncis & robore natas e viii

e ix Mortali ue manu effigies nec templa deorum
e iii Audite & repetens iterum iterumqꝫ monebo
e ix Sed periiſſe ſemel ſatis eſt:natumqꝫ patremqꝫ
g i Profuerit meminiſſe magis:ſi credere dignum eſt
g iii Sed fugit interea fugit irreuocabile tempus
g i Flammarumqꝫ dies:& uis inimica propinquat
e v Attonitis heſere animis:nec plura moratus

¶ Prædicat de iudicio uenturo. Capi.xx.

e ii Hic aliud maius miſeris mortalibus egris
e iii Iudiciumqꝫ canit triſtes denuntiat iras
e i Venturum excidium:& uaſta conuulſa ruina e iii
g i Omnia tunc pariter rutilo miſerier igni
e ix Pallenteſqꝫ polo ſtellas cœliqꝫ ruinam e i
e ii Tunc uero tremefacta nouus per pectora cunctis
Inſinuat pauor & taciti uentura uidebant

¶ Quidam rogauit dominum quid faciendo uitam eternam poſſideret. Capi.xxii.

e vii Hæc ſuper aduentu cum dicta horrenda moneret e iii
e ix Ore puer prima ſignis intonſa iuuenta
e ii Diues opum ſtudiis florens & nobilis ortu g iiii
e vii Quinqꝫ greges illi ballantum & bina redibant
Armenta & dapibus menſas onerabat opimis g iiii
e vi Continuo alacris palmas utraſqꝫ tetendit e vi
e i Et genua amplectens:ſic ore affatus amico eſt e iii
g iiii O deus o fame merito pars maxime noſtre
e i Ad te confugio & ſupplex tua numina poſco
e vi Omnia perfeci iuſſa atqꝫ animo mecum ante peregi
Erripe me his inuite malis quid deniqꝫ reſtat e xii
e iii Quod ue ſequens tantos poſſim ſufferre labores
e viii Accipe daqꝫ fidem mihi iuſſa capeſcere fas eſt e i

¶ Reſpondit ei dominus. Capi.xxiii.
e vi Atqꝫ huic reſponſa paucis ita reddidit heros
e xii O preſtans animi iuuenis aſſiſte precando e viii
b x Nec te peniteat nihil tibi o amice relictum eſt e vi
e vii Hoc etiam his addam tua mihi ſi certa uoluntas
e viii Diſce puer contemnere opes & te quoqꝫ dignum
Finge deo:& que ſit poteris cognoſcere uirtus b iiii

Da dextram

e	vi	Da dextram miſero: fratrem ne deſere frater	e	x
e	vii	Si iungi hoſpicio properat coniunge uolentem	e	
g	ii	Caſta pudicitiam ſeruet domus: en age ſegnes	e	iiii
e	iiii	Rumpe moras: rebus ueni non aſper egenis	e	viii
e	xi	Dixerat hæc: ille in uerbo ueſtigia torſit	e	iii
e	i	Triſtior: ora modis attollens pallida miris	e	xi
e	xii	Multa gemens ſeſeq; oculis attollit & aufert	e	iiii

¶ Chriſtus inſedit aſello. Capitulum. xxiiii.

g	i	Tunc etiam tardi celeſtis herus aſelli		
e	ii	Inſedit nimbo effulgens tum plurima circum	e	v
g	iiii	Matres atq; uiri pueri uelamina uoto	e	vi
		Subiciunt: funemq; manu contingere gaudent	e	ii
e	xi	Iamq; propinquabant portis templumq; uetuſtum	e	ii
e	viii	Antiquæ cedri centum ſublime columnis	e	ii
e	x	Ingreditur: magna medius comitante caterua	e	v

¶ Chriſtus expulit flagello ementes & uendentes de templo. capi. xxv.

e	vii	Horrendum ſiluis: hæc illis curia: templum	e	vii
		Hæc ſacre ſedis: miroq; honore colebant	e	iiii
e	i	Namq; ſub ingenti luſtrat dum ſingula templó		
e	vii	Horreſcit uiſu ſubito inſonuitq; flagello	e	v
e	xii	Significatq; manu & magno ſimul intonat ore		
e	vi	Quæ ſcelerum facies quæ ue æra micantia cerno	e	ii
e	iii	Cæſaris & nomen: & nomen inſania mutat	e	iii
		Hæc nobis prima ſedes: eſt hic tempore certo	g	iiii
e	vii	Perpetuis ſoliti patrum conſidere menſis		
e	ii	Obſtupuere omnes geliduſq; per oſſa cucurrit	e	vi
		Ima dolor: menſaſq; metu liquere priores	e	iii

¶ Diſcipuli periclitantur in mari. Capi. xxvi.

e	iii	Inde ubi præ fides pelago tranquilla per alta	e	ii
e	ii	Deducunt ſocii naues atq; arte magiſter	e	viii
		Hic alius funda latum tranſueto erat amnem	g	i
		Alta petens: pelagoq; alius trahit humida lina		
		Poſtq̃ altum tenuere rates: nec iam amplius uelle	e	iii
		Occurrunt terre: crebris micat ignibus æther	e	i
		Erripiunt ſubito nubes cœlumq; diemq;		
e	v	Conſurgunt uenti & fluctus ad ſydera tollunt	e	v
		At ſociis ſubit gelidus formidine ſanguis	e	iii

e iii Diriguit:cecidere animi:cūctiq; repente e i
Portum expectabant flētes uox oībus una e v

¶ Diſcipuli clamant adiuua nos perimus.
Spēq; metūq; inter dubii ſeu uiuere credāt e i
e i Siue extrema pati læti diſcrimine paruo e iii
Qualia multa mari naute pōnūtur in alto. e vii

¶ Chriſtus ambulans ſuper mari imperat uentis. Capitu.XXVII.

Ecce deus magno miſeri murmure pontū e i
e i Emiſſamq; hyemē ſentit cui ſūma poteſtas e x
e v Par leuibus uentis:& fluminis otior undis e vi
Prima petit maria & pelago decurrit aperto
e iii Nec longo diſtat curſu pereunte carina e v
e x Agnoſcunt lōge regem dextramq; potētē e vii
e iii Nudati ſocii & magno clamore ſalutant
Poſtquam altos tetigit fluctus & ad æquora uenit
Hic uero horrēdum ac uiſu mirabile ferre e 7
e v Subſidunt unde:ramo ut luctamē id eſſet e viii
e i Collectaſq; fugat nubes graditurq; p æquor e iii
Iam mediū:nec dum latera ardua corpore tangit
At media ſocios incedens naue per ipſos e i
Ecce gubernaculo rector ſubit ipſe magiſter
e v Intremuit malus:gemuit ſub pōdere cība e vi
e iiii Vella cadunt pupiq; deus cōſcādit in alta e v
Et tandem leti naute:auertuntur harenæ e vi

¶ De cæna domini. Capi.xxviii

e 6 De uexo interea prior ſit ueſper olimpo
e i Tunc uictu reuocant uires fuſiq; per herbam
Et dapibus menſas onerant & pocula ponunt

¶ Chriſtus tradidit corpus & ſanguinem diſcipulis:ad ſacramenti myſterium.Capi.xxix.

e i Poſtquam prima quies epulis:menſæq; remotæ
e ii Ipſe inter primos genitor inſtaurat honores
e xii Suſpiciens cœlū:tunc facta ſilentia linguis e i
e xii Dāt māibus fruges:dulceſq; & fortibus ūdis g ii
e i Impleuitq; mero patheram rituſq; ſacrorū e xii
e x Edoat immiſcetq; preces:ac talia fatur

¶ Chriſtus predicat apoſtolis.

Audite

iii Audite o proceres: & ſpēs ut diſcite ueſtras
v Nemo ex hoc nun ero: mihi non donatus adibit
Promiſſiſq; patris: ueſtra inquit munera uobis
Certa manent pueri: & palmam mouet ordine ne/
mo e v

Chriſtus pronunciat paſſionem ſuam
Apoſtolis. Capi. XXX.

8 Et lux cū primū terris ſe craſtina reddet e viii
5 Vnus erit tantum in me exitiumq; meorum g i
iii Dū medium pati ſe offert de corpore noſtro e i
5 Namq; dies ni fallor adeſt ſeducite curas e x
iiii Mecum erit iſte labor: nec me ſentētia fallit e x
v Vnum p multis dabitur caput: hæc ita fatus e vi
Conticuit ſe iamq; dedit per mēbra quietem e viii

Fugiunt Apoſtoli. Capi. xxxi.

Diffugiunt comites: & nocte tegūtur opaca e 4
Multaq; dura ſuo triſti cum corde uolutant e 8
ix Quid faciant herent infixi pectore uultus e 4
Verbaq; nec placidum membris dat cura quietem.

Conqueritur petrus cum ſociis. Capi. xxxii.

Tunc ſenior tales referebat pectore uoces e 5
vi Multa putās ubi nūc nobis deus ille magiſter e 5
Quē ſeqmur? quo ue ire iubes ubi ponerē ſedes e 3
x O dolor atq; decus tantarum gloria rerum e 4
iii Iā iā nulla mora eſt & nos rape in omnia tecū e ii
Optamus teq; aſpectu ne ſubtrahe noſtro e 6

Tumultus fit in iudeis. Capi. xxxiii.

iiii Occeanum interea ſurgens aurora reliquit
viii Iāq; ſacerdotes: late loca queſtibus implent g 4
Cum populo & patribus ferturq; per agmina mur-
mur g 4
i Quod genus hoc hominum que ue hunc tam bar/
bara mortem e xii
Permittit patria? pœnas cum ſanguine poſcunt
ii Vndiq; collecti: & magno clamore ſequūtur e ii
Inſontem ſeuitq; animis ignobile uulgus e ix

Chriſtus hora ſexta illuditur & ductus eſt ut cru
cifigatur. Capi. xxxiiii.

iiii Sol mediū cœli conſcenderat igneus orbem e x
ix Tunc ſubito accurri omnes populoſq; patreſq;
Expoſcunt: fariq; iubent: quo ſanguine crenis
xii Quid ue petat: qd ue ipſe ferat prædāq; tuētes e iii

Facta uiri manus dolor & ſtupor urget in hertes e x
Neſcia mens hominum certant illudere capto e ii
e iiii Tunc uero captis concurrunt undiq; tælis
e xii Tollitur in cœlum clamor cunctiq; repente e i
e ii Corripuere ſacram effigiem: manibuſq; cruentis
e xi Ingentem quercum diciſis undiq; ramis
e vi Conſtituunt ſpiniſq; ligant ingentibus illum e ii
e vi Tendebantq; manū pedibus per mutua nexis e vii
e vi Triſte miniſterium ſequitur quos cerera proles e v
Anſi omnes in mane nephas auſoq; potiti e vi

❡ Chriſtus alloquitur iudeos

e x Ille autē in pauidus quo uincula nectitis inquit b vi
Tanta ne uos generis tenuit fiducia ueſtri e i
Poſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis
e ii Talia perſtabat memorans: fixuſq; manebat

❡ Fit terremotus & ſol obſcuratur. Capi. XXXV.

e ii Interea magno miſceri murmure cœlum e i
Incipit: & rebus nox abſtulit atra colorem e vi
Impiaq; eternam timuerunt ſecula noctem g i
g i Terra tremit fugiere feræ & mortalia corda
Per gentes humiles ſtrauit pauor: inde repente e viii
e ix Dat tellus gemitum: & cœlum tonat oē fragore e ix

❡ Chriſtus deſcendit ad lymbum & extrahit animas. Capi. XXXVI.

e xi Extemplo comites herebi de ſedibus imis g iiii
g iiii Vmbre ibāt tenues: tellus quoq; & æquora pōti g i
Signa dabant: ſiſtunt amnes terræq; dehiſcunt
Quin ipſe ſtupuere domus: atq; intima læti g iiii
Tartaraq; & umbroſe penitus patuere cauerne e viii
g i Sol quoq; exoriens: cuncti ſe ſcire fatentur e xi
Tunc caput obſcura nitidum ferugine tinxit g i

❡ Chriſtus tertia die reſurrexit. Capi. xxxvii.

e xi Hoſq; inter motus media inter talia uerba e xii
e x Tertia lux gelidam cœlo dimouerat umbram
g iiii Iamq; pedem referens ſuperas ueniebat ad horas
e ii Cum ſubito ante oculos ingenti mole ſepulchrū e 6
e xi Corpus ubi exanimū poſitū nec clauſtra nec ipſe e ii
e ii Cuſtodes ſufferre ualent auulſaq; ſaxis e ii
e ii Saxa uident: laxis laterum compagibus arctis e i

Fit ſonus

e ix Fit ſonus ingenti concuſſa eſt pondere tellus
e ii Horror ubiq; animum ſimul ipſa ſilentia terrent
¶ Ianuis clauſis apparuit chriſtus apoſtolis. Capi.38.
e viii Ecce autem primi uoluunt cum culmine cantus
e vii Ingreditur linquens antrum ſpoliiſq; ſuperbus e 8
Ibat ouans pulſaq; pedum premit excita tellus
e ii Vulneraq; illa gerens foribus ſeſe ingerit arctis e xi
e ii Atq; hic ingentem comitum affluxiſſe nouorum
e ii Inuenit admirans numerum cunctiſq; repente e i
e i Improuiſus ait: coram quem queritis adſum
e vi Vicit iter durum pietas & inuida uirtus e v
e iiii Præcipites uigilate uiri timor omnis ab eſto e xi
e xi Hi ueſtri reditus expectatiq; triumphi
e xi Hæc mea regna fides: o terq; quaterq; beati e i
e xi Quæ uobis quæ digna uiri pro laudibus iſtis
e xi Præmia poſſe reor ſolui quæ digna paraui e iiii
Accipite ergo animis quæ uos a ſtirpe parentum e iii
Prima tulit tellus eadem uos ubere læto e i
Accipiet reuocate animum meſtumq; timorem
Mittite: & uoſmet rebus ſeruate ſecundis

¶ Chriſtus comendat pacem oſtendens uulnera dubitantibus de eo. Capi.xxxix.
e xi Quod ſupereſt læti bene geſtis ordine rebus
e x Pacem opate manu: pacem laudate ſedentes e xi
e xii Magnanimi pacis ſolum inuiolabile pignus
e v Et ſimul his dictis faciem oſtendebat & ora
e vi Ora manuſq; ambas: populataq; tempora ferro
¶ Gauiſi ſunt diſcipuli: uiſo domino. Capi.XL.
e v Inmiſcentq; manus manibus: gaudentque uidentes
e vi Nec uidiſſe ſemel ſatis eſt iuuat uſque morari
Et conferre gradum & dextræ cõiungere dextrã e 8

¶ Aſcendit ad cœlos: uidẽtibus diſcipulis. Capi. XLI.
e vi His demum exactis: ſpirantes dimouet umbras e vi
e ix Aera per tenerum cœloque inuectus aperto e i
e iiii Mortales uiſus medio in ſermone reliquit
e i Infert ſe ſceptus nebula mirabile dictu
e vii Atque illum ſolio ſtellantis gloria cœli
Accipit eternumque tenet per ſecula nomen.

¶ Impreſſum Venetiis per Bernardinum Benalium.

2017 - B60

656

Irmler 7.75